

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

การประกอบอาชีพการเกษตรและความต้องการการส่งเสริมและพัฒนากการเกษตรของเกษตรกร

ในอำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

Agricultural Occupations and Needs in Agricultural Extension and Development of Farmers in Watthana Nakhon District of Sa Kaeo Province

นිරชา ผลฟัก (Neeracha Phonfak)¹ พลสรานู สรานูรมย์ (Ponsaran Saranrom)²

สุนันท์ สีสังข์ (Sunan Seesang)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพทางสังคมของเกษตรกร 2) การประกอบอาชีพ รายได้ และรายจ่ายภาคการเกษตรของเกษตรกร 3) วิธีการปฏิบัติทางการเกษตรที่เหมาะสมของเกษตรกร 4) ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีความสำคัญในการทำการเกษตรของเกษตรกร 5) ความต้องการวิธีการส่งเสริมและพัฒนากการเกษตรของเกษตรกร และ 6) ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการเกษตร ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ เกษตรกรในอำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว จำนวน 7,886 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างได้ จำนวน 276 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย จัดเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา เพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 48.89 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.37 คน มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรเฉลี่ย 22.29 ปี ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส. 2) เกษตรกรมีรายได้จากการทำนาเฉลี่ย 80,990 บาทต่อปี รายได้จากการปลูกอ้อยเฉลี่ย 284,667 บาทต่อปี รายได้จากการปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ย 93,861 บาทต่อปี รายได้จากการเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 98,700 บาทต่อปี รายจ่ายจากการทำนาเฉลี่ย 35,146 บาทต่อปี รายจ่ายจากการปลูกอ้อยเฉลี่ย 173,796 บาทต่อปี รายจ่ายจากการปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ย 34,870 บาทต่อปี และรายจ่ายจากการเลี้ยงสัตว์ 43,928 บาทต่อปี เกษตรกรร้อยละ 71.4 ู้ ธกส. 3) เกษตรกรส่วนมากมีวิธีการปฏิบัติทางการเกษตรที่เหมาะสม 4) เกษตรกรเห็นว่าปัจจัยที่มีความสำคัญในการทำการเกษตร ได้แก่ ปัจจัยด้านสังคมและนโยบายของรัฐ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสภาพพื้นที่ทำการเกษตร ปัจจัยด้านวิธีการทำการเกษตร และปัจจัยด้านอื่นๆ มีความสำคัญในระดับปานกลาง 5) การได้รับการส่งเสริมและพัฒนากการเกษตร พบว่า เกษตรกรไม่ได้รับวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม และความต้องการการส่งเสริมและพัฒนากการเกษตร พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมและพัฒนากการเกษตร 6) เกษตรกรมีปัญหาเรื่องการลงทุนสูงในการทำการเกษตร ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะคือ วิธีการส่งเสริมควรเน้นให้เจ้าหน้าที่มาเยี่ยมที่บ้านให้คำแนะนำ การจัดกิจกรรมฝึกอบรม รูปแบบการส่งเสริมควรเป็นแบบกลุ่ม

คำสำคัญ: การประกอบอาชีพการเกษตร ความต้องการการส่งเสริมและพัฒนากการเกษตร จังหวัดสระแก้ว

1 นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช neeracha.pho@mystou.net

2 อาจารย์ ดร. ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ponsaran.sar@stou.ac.th

3 รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sunan.see@stou.ac.th

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study 1) social status of farmers, 2) agricultural occupations, income, and expenses, 3) appropriate agricultural practices of farmers, 4) opinions affecting the decision making of farmers for farming, 5) needs of farmers for agricultural extension and development, and 6) problems and suggestions of farmers in agricultural occupations. The population in this study was 7,886 farmers in Watthana Nakhon District of Sa Kaeo Province, 276 samples were selected by using simple random sampling methodologies. The statistical methodology was used to analyze data by descriptive analysis including frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, and standard deviation. The findings of this study were as follows: 1) most of the interviewed farmers were male, with average age of 48.89 years. Most of them were educated at primary level. The average number of household members was 4.37 persons. The average period of experience in farming was 22.29 years. Most of them were a client of the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives. 2) The average incomes deriving from the production of rice, sugar cane, cassava, and animal were 80,990 Baht/year, 284,667 Baht/year, 93,861 Baht/year, and 98,700 Baht/year, respectively, while the average production expenses of rice, sugar cane, cassava, and animal were 35,146 Baht/year, 173,796 Baht/year, 34,870 Baht/year, and 43,928 Baht/year. 3) Most of farmers practiced adhering to good agricultural practice in every aspects. 4) The opinions affecting the decision making of farmer to do farming were social status, government policy, and method of agricultural production. 5) The needs of farmers for method of agricultural extension was individual method. 6) the farmers had problems on high farming costs of farming. Hence, they suggested that the agricultural extension and development should apply individual method to advise them on agricultural occupations, there should be a training course for them, and agricultural extension and development should support as a group.

Keywords: Agricultural occupation, Needs in agricultural extension and development, Sa Kaeo Province

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5 The 5th STOU Graduate Research Conference

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีพื้นฐานและความพร้อมด้านการเกษตร ทั้งทรัพยากร ทั้งสภาพการเกษตร ที่ทำให้พืชหลายชนิดเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่มีใครเหมือนที่ถือเป็นข้อได้เปรียบของไทย เช่น ข้าวหอมมะลิ นอกจากนี้ การนำพืชจากที่อื่นมาปลูกจนเป็นพืชหลักของโลกได้ เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน สับปะรด อ้อย ข้าวโพด ปัจจุบัน ประเทศไทยยังมีพื้นที่ทำการเกษตร ประมาณ 76.5% ของประเทศ ครัวเรือนผู้ถือครองพื้นที่ทำการเกษตรคิดเป็น ร้อยละ 25.9 ของครัวเรือนทั้งประเทศมี แต่การเกษตรไทยกำลังมีปัญหาคือพื้นที่ที่เหมาะสมกับการเกษตรถูกใช้ป็น ชุมชนที่อยู่อาศัย เป็นพื้นที่ธุรกิจและอุตสาหกรรมไปมาก ทำให้พื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกลดลง โดยขยาย ไปบนพื้นที่ป่าเขา ดันน้ำลำธาร ที่ทำให้ป่าถูกทำลายเพิ่มปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำ และสภาพแวดล้อมที่เป็น ปัญหาต่อการผลิตและดำรงชีพ (สำมะโนการเกษตร 2556:9)

จังหวัดสระแก้ว ตั้งอยู่ภาคตะวันออกของประเทศไทย ทิศตะวันออกติดกับประเทศกัมพูชา ซึ่งมีลักษณะ ภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง มีสภาพพื้นที่เป็นป่าโปร่ง เหมาะแก่การทำไร่ ทำนา การประกอบอาชีพของประชากร ส่วนใหญ่ในจังหวัดสระแก้ว คือ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และอาชีพเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น (รายงาน ประจำปีจังหวัดสระแก้ว 2556) และเป็นตลาดการค้าชายแดนที่ใหญ่ที่สุดในอาเซียน

อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้วนั้น เป็นอำเภอหนึ่งซึ่งจัดเป็นเมืองหน้าด่านและเขตเศรษฐกิจพิเศษ ชายแดนนโยบายรัฐบาล ปัจจุบันมีพื้นที่ทั้งหมด 974,896 ไร่ มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 394,071 ไร่ (สำนักงาน เกษตรอำเภอวัฒนานคร 2557) ประชากรส่วนใหญ่ในอำเภอวัฒนานครประกอบอาชีพเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ซึ่ง ส่วนใหญ่ไม่มีการศึกษาออกไปปฏิบัติงานในพื้นที่ ทำให้ผลผลิตไม่เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ ดังนั้นผู้วิจัยจึง ทำการศึกษาถึง การประกอบอาชีพการเกษตร และความต้องการการส่งเสริมและพัฒนากการเกษตรของเกษตรกร ในอำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ซึ่งทำให้ทราบถึงปัญหา และการปฏิบัติทางการเกษตรที่เหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประกอบอาชีพการเกษตรและความต้องการการส่งเสริมและพัฒนากการเกษตรของ เกษตรกรในอำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาการประกอบอาชีพ รายได้ และรายจ่ายภาคการเกษตรของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาวิธีการปฏิบัติทางการเกษตรที่เหมาะสมของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีความสำคัญในการทำการเกษตรของเกษตรกร
5. เพื่อศึกษาความต้องการวิธีการส่งเสริมและพัฒนากการเกษตรของเกษตรกร
6. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการเกษตร

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาการประกอบอาชีพการเกษตรและความต้องการการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว สามารถนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. สภาพทางสังคม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานะภาพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน ประสิทธิภาพการทำการเกษตรการเป็นสมาชิกกลุ่ม

2. ครัวเรือน สภาพทางเศรษฐกิจ ประกอบไปด้วย การประกอบอาชีพของครัวเรือน กิจกรรมการผลิตด้านการเกษตร ขนาดพื้นที่ถือครอง รายได้ภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร รายจ่ายภาคการเกษตร แหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตร

3. วิธีการปฏิบัติทางการเกษตรที่เหมาะสม ประกอบไปด้วย การคัดเลือกพื้นที่ปลูกที่เหมาะสมกับการเกษตรแต่ละชนิด การเลือกใช้เมล็ดพันธุ์หรือต้นพันธุ์ที่มีคุณภาพจากแหล่งที่เชื่อถือได้ การใช้พันธุ์พืชที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การใช้พันธุ์พืชที่มีความต้านทานต่อโรคและแมลง การไม่ใช้พันธุ์พืชที่ได้จากการตัดแปลงพันธุกรรม การปรับปรุงดินให้เหมาะสมกับชนิดพืช การนำความรู้ไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ การใช้วิธีการผลิตเพื่อให้ได้รับผลผลิตที่ปลอดภัย การปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด การป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีชีวภาพแทนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เช่น สมุนไพร ตัวห้ำ ตัวเบียน และสารชีวภัณฑ์ การใช้ฮอร์โมนที่ได้จากธรรมชาติแทนการใช้สารเคมีและฮอร์โมนสังเคราะห์ เช่น น้ำสกัดชีวภาพ เป็นต้น การใช้สารเคมีสังเคราะห์ทางการเกษตรที่ถูกต้อง ทั้งชนิด เวลา และปริมาณ การปฏิบัติตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรเสมอเมื่อใช้วัตถุอันตราย การปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อให้พืชมีความแข็งแรง ทนต่อโรคและแมลง การนำทรัพยากรท้องถิ่นมาหมุนเวียนใช้ให้เกิดประโยชน์ การใช้วิธีการกำจัดวัชพืชที่ดี โดยใช้แรงงานคนหรือเครื่องจักรกลแทนการใช้สารเคมี การเก็บเกี่ยวผลผลิตตามอายุเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม การจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว โดยคำนึงถึงความสะดวก ของผลผลิต การจัดการพื้นที่หลังการเก็บเกี่ยวโดยการปลูกพืชตระกูลถั่วแทนการเผาตอซังหรือซากพืช การจดบันทึกข้อมูลการทำการเกษตร

4. ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีความสำคัญในการทำการเกษตรของเกษตรกร ประกอบไปด้วย ปัจจัยด้านสังคมและนโยบายของรัฐ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสภาพพื้นที่ทำการเกษตร ปัจจัยด้านวิธีการทำการเกษตร ปัจจัยด้านอื่นๆ

5. ความต้องการวิธีการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ประกอบไปด้วย วิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล วิธีการส่งเสริมแบบรายกลุ่ม วิธีการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรแบบมวลชน การจัดกิจกรรมสนับสนุนเกษตรกร และการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูล และข่าวสารทางการเกษตร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว จำนวน 7,886 ราย คำนวณหากลุ่มตัวอย่าง โดยการกำหนดขนาดตัวอย่างตามวิธีการของทาร์โร ยามาเน่ ค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.1 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 276 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วยคำถามแบบปลายเปิด และคำถามปลายปิด ใช้การสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์ แบ่งออกเป็น 6 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร ตอนที่ 2 การประกอบอาชีพ รายได้ และรายจ่ายภาคการเกษตรของเกษตรกร ตอนที่ 3 วิธีการปฏิบัติทางการเกษตรที่เหมาะสมของเกษตรกร ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรในการทำการเกษตร ตอนที่ 5 ความต้องการการส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตรของเกษตรกร ตอนที่ 6 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการเกษตร

การวิเคราะห์สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย เช่น ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุดและ การจัดลำดับ

ผลการวิจัย

1. สภาพทางสังคมของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 48.89 ปี สถานภาพ ร้อยละ 84.1 สถานภาพสมรส จบระดับประถมศึกษามากกว่าระดับอื่นๆ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 คน จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.57 คน ประการณในการทำการเกษตร เฉลี่ย 22.29 ปี ส่วนใหญ่ ร้อยละ 67 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส.

2. การประกอบอาชีพ รายได้ และรายจ่ายภาคการเกษตรของเกษตรกร

การประกอบอาชีพครัวเรือน ร้อยละ 99.6 มีอาชีพเป็นเกษตรกร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 80.2 มีอาชีพทำนา มีขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตรเฉลี่ย 37.82 ไร่ โดยมีพื้นที่ของตนเองเฉลี่ย 30.38 ไร่ และพื้นที่เช่าเฉลี่ย 31.44 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรโดยมี พื้นที่ปลูกข้าว 161,555 ไร่ พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง 75,941 ไร่ พื้นที่ปลูกอ้อย 40,228 ไร่ สำนักงานเกษตรอำเภอวัฒนานคร (ข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจปีการเพาะปลูก : 2557) รายได้ภาคการเกษตร รายได้จากการทำนาเฉลี่ย 80,990 บาท/ปี รายได้จากการปลูกอ้อยเฉลี่ย 284,677 บาท/ปี รายได้จากการปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ย 93,861 บาท/ปี รายได้จากการเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 98,700 บาท/ปี และรายได้อื่นๆ จากภาคการเกษตร เฉลี่ย 108,480 บาท/ปี รายได้นอกภาคการเกษตร รายได้จากการรับจ้างเฉลี่ย 61,427 บาท/ปี รายได้จากการค้าขาย เฉลี่ย 82,333 บาท/ปี รายได้จากการรับราชการเฉลี่ย 100,300 บาท/ปี และรายได้อื่นๆ 7,200 บาท/ปี รายจ่ายภาคการเกษตร รายจ่ายจากการทำนาเฉลี่ย 35,146 บาท/ปี รายจ่ายจากการปลูกอ้อยเฉลี่ย 173,796 บาท/ปี รายจ่ายจากการปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ย 34,870 บาท/ปี รายจ่ายจากการเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 43,928 บาท/ปี รายจ่ายอื่นๆ เฉลี่ย 53,846 บาท/ปี เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 71.4 กู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

3. วิธีการปฏิบัติทางการเกษตรที่เหมาะสมของเกษตรกร

เกษตรกรมีการปฏิบัติทางการเกษตรที่เหมาะสม โดยการปฏิบัติเป็นประจำมี 9 ประเด็น ดังนี้ การคัดเลือกพื้นที่ปลูกที่เหมาะสมกับการเกษตรแต่ละชนิด การจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยวโดยคำนึงถึงความสะดวกของผลผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิตตามอายุเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม การใช้วิธีการผลิตเพื่อให้ได้รับผลผลิตที่ปลอดภัย การเลือกใช้เมล็ดพันธุ์หรือต้นพันธุ์ที่มีคุณภาพจากแหล่งที่เชื่อถือได้ มี การนำความรู้ไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ การใช้เมล็ดพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การปรับปรุงดินให้เหมาะสมกับชนิดพืช และการใช้พันธุ์พืชที่มีความต้านทานต่อโรคและแมลง ส่วนการปฏิบัติเป็นบางครั้ง มี 11 ประเด็น คือ การปฏิบัติตาม

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

คำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรเมื่อใช้วัตถุอันตราย การใช้วิธีการกำจัดวัชพืชที่ดีโดยใช้แรงงานคน หรือ เครื่องจักรกลแทนสารเคมี การใช้เคมีสังเคราะห์ทางการเกษตรที่ถูกต้องทั้งชนิด เวลา และปริมาณ การไม่ใช้พันธุ์ พืชที่ได้จากการตัดแปลงพันธุกรรม การปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด การ ปลุกพืชหมุนเวียนเพื่อให้พืชมีความแข็งแรง ทนต่อโรคและแมลง การป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีชีวภาพแทนการ ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เช่น สมุนไพร ตัวห้ำ ตัวเบียน และสารชีวภัณฑ์ การนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ให้เกิด ประโยชน์ การใช้ฮอร์โมนที่ได้จากธรรมชาติแทนการใช้สารเคมีและฮอร์โมนสังเคราะห์ เช่น น้ำสกัดชีวภาพ การ จัดบันทึกข้อมูลการทำเกษตร และการจัดการพื้นที่หลังเก็บเกี่ยวโดยการปลูกพืชตระกูลถั่วแทนการเผาตอซัง หรือซากพืช

4. ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีความสำคัญในการทำการเกษตรของเกษตรกร

ปัจจัยด้านสังคมและนโยบายของรัฐ พบว่าเกษตรกรมีความเห็นว่า ระดับความสำคัญของปัจจัยด้าน สังคมและนโยบายของรัฐอยู่ในระดับความสำคัญมาก คือ ประสิทธิภาพการทำการเกษตรด้านการปลูกพืชของ ครอบครัว และการประกอบอาชีพทางการเกษตรของคนในชุมชน ส่วนระดับความสำคัญปานกลาง คือ การเกิด ความมั่นคงในอาชีพทางการเกษตร นโยบายการส่งเสริมอาชีพการเกษตรของรัฐ การแนะนำของเจ้าหน้าที่ของ หน่วยงานภาครัฐ นโยบายด้านการส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตของรัฐ และการแนะนำของเจ้าหน้าที่ของธุรกิจ ภาคเอกชน

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นว่า ระดับความสำคัญของปัจจัยด้านเศรษฐกิจอยู่ ในระดับมาก คือ การลงทุนในการผลิตการเกษตร ส่วนระดับความสำคัญปานกลาง คือ แหล่งเงินทุนในการทำ การเกษตร เครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์ที่ใช้ในการเกษตร ขนาดของที่ดินทำการเกษตร แรงงานในการทำ การเกษตร การเกษตรเป็นอาชีพที่มีผลตอบแทนที่เหมาะสม และรายได้ทางการเกษตรมีความมั่นคง

ปัจจัยด้านสภาพพื้นที่ทำการเกษตร พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นว่าระดับความสำคัญของปัจจัย ด้านสภาพพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง คือ สภาพพื้นที่ปลูก ภัยธรรมชาติ ฤดูทำการปลูกพืช ความ อุดมสมบูรณ์ของดิน อุณหภูมิที่เหมาะสมกับการทำการเกษตร ขนาดพื้นที่ที่ใช้ทำการเกษตร แหล่งน้ำสำหรับการ ทำการเกษตร ปริมาณน้ำฝนและการกระจายตัวของปริมาณน้ำฝน และความชื้นในดิน

ปัจจัยด้านวิธีการทำการเกษตร พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นว่า ระดับความสำคัญของปัจจัยด้าน วิธีการทำการเกษตรอยู่ในระดับมาก คือ การบำรุงดูแลรักษาการผลิตการเกษตร และวิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิต การเกษตร ส่วนระดับความสำคัญปานกลาง คือ ปริมาณและคุณภาพของผลผลิตการเกษตร ชนิดของพันธุ์พืชที่ ปลูก วิธีการผลิตการเกษตร ปัจจัยที่ใช้ในการผลิตการเกษตร และความต้านทานโรคและศัตรูพืช

ปัจจัยด้านอื่นๆ พบว่า ระดับความสำคัญของปัจจัยด้านอื่นๆ อยู่ในระดับความสำคัญมาก คือ ราคา น้ำมันเชื้อเพลิง ส่วนระดับความสำคัญปานกลาง คือ การขนส่งผลผลิต การสนับสนุนแหล่งเงินทุน สถานที่รับซื้อ ผลผลิต การกำหนดโควตาการประกันราคา และราคาผลผลิต

5. ความต้องการวิธีการส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตรของเกษตรกร

5.1 การได้รับการส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตรของเกษตรกร มีวิธีการ 5 วิธี ดังนี้

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

1) วิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล โดยมีวิธีการส่งเสริมดังนี้ การเดินทางไปพบเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่สำนักงานเกษตร เจ้าหน้าที่มาเยี่ยมที่บ้าน และให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิชาการเกษตร และการติดต่อขอคำปรึกษาทางโทรศัพท์โดยตรงกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งพบว่าเกษตรกรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรแบบรายบุคคลเป็นบางครั้ง

2) วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม พบว่าเกษตรกรไม่ได้รับการส่งเสริมแบบการมีตัวอย่างแปลงสาธิต โดยมีการทดลอง ทดสอบ และให้คำอธิบายโดยละเอียด การจัดทัศนศึกษาดูงานการเกษตร และการจัดฝึกอบรมสัมมนาวิชาการด้านการเกษตร ส่วนการส่งเสริมการเกษตรแบบกลุ่มที่ได้รับการส่งเสริมคือ การกระตุ้นให้ผู้นำชุมชนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนการพัฒนาด้านการเกษตร

3) วิธีการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรแบบมวลชน โดยวิธีการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรคือการรับฟังข่าวสารจากหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน การรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงด้านการเกษตร การรับชมโทรทัศน์เกี่ยวกับการเกษตร การรับฟังรายการวิทยุชุมชน การอ่านข่าวสารการเกษตรจากสื่อพิมพ์ต่างๆ และการเข้าชมนิทรรศการหรืองานแสดง พบว่าเกษตรกรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรแบบมวลชนเป็นบางครั้ง

4) วิธีการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรแบบการจัดกิจกรรมสนับสนุนชุมชน โดยวิธีการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรคือ การได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตร การติดตามผลการทำการเกษตรของเกษตรกร การได้รับบริการความรู้ด้านเทคโนโลยีการเกษตร การจัดทำโครงการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรในท้องถิ่น และการมีวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถให้การแนะนำและให้คำปรึกษาทางการเกษตร พบว่าเกษตรกรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรแบบการจัดกิจกรรมสนับสนุนชุมชนเป็นบางครั้ง

5) วิธีการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรโดยการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร โดยวิธีการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรคือ รายงานข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน การจัดกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เอกสารทางการเกษตรเพื่อการเผยแพร่ การมีช่องทางเผยแพร่เพื่อการรับรู้ข่าวสารของเกษตรกร และรายงานข้อมูลที่สามารถเข้าใจในรายละเอียดของข้อมูลได้เป็นอย่างดี พบว่าเกษตรกรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรโดยการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรเป็นบางครั้ง

5.2 ความต้องการวิธีการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร มีวิธีการ 5 วิธี ดังนี้

1) วิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีระดับความต้องการมากโดยให้เจ้าหน้าที่มาเยี่ยม และให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิชาการเกษตร ส่วนระดับความต้องการปานกลาง คือ การเดินทางไปพบเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่สำนักงานเกษตร และการติดต่อขอคำปรึกษาทางโทรศัพท์โดยตรงกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

2) วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีระดับความต้องการมากคือ การจัดฝึกอบรมสัมมนาวิชาการด้านการเกษตร ส่วนระดับความต้องการปานกลาง คือ การกระตุ้นให้ผู้นำชุมชนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนการพัฒนาด้านการเกษตร การมีตัวอย่างแปลงสาธิต โดยมีการทดลอง ทดสอบ และให้คำอธิบายโดยละเอียด และการจัดทัศนศึกษาดูงานการเกษตร

3) วิธีการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรแบบมวลชน จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีระดับความต้องการมาก คือ การรับฟังข่าวจากหอกระจายข่าว และการรับฟังวิทยุกระจายเสียงด้านการเกษตร ส่วนระดับ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

ความต้องการปานกลาง คือ การรับชมโทรทัศน์เกี่ยวกับการเกษตร การอ่านข่าวสารการเกษตรจากสื่อพิมพ์ต่างๆ การรับฟังรายการวิทยุชุมชน และการเข้าชมนิทรรศการหรืองานแสดง

4) วิธีการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรแบบการจัดกิจกรรมสนับสนุนชุมชน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีระดับความต้องการมาก คือ การติดตามผลการทำการเกษตรของเกษตรกร และการได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตร ระดับความต้องการปานกลาง คือ การได้รับบริการความรู้ด้านเทคโนโลยีการเกษตร การจัดทำโครงการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรในท้องถิ่น และการมีวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถให้การแนะนำและให้คำปรึกษาทางการเกษตร

5) วิธีการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรโดยการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีระดับความต้องการมาก คือ การจัดกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ส่วนระดับความต้องการปานกลาง คือ รายงานข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน เอกสารทางการเกษตรเพียงพอต่อการเผยแพร่ การมีช่องทางเผยแพร่เพื่อการรับรู้ข่าวสารของเกษตรกร และรายงานข้อมูลที่สามารถเข้าใจในรายละเอียดของข้อมูลได้เป็นอย่างดี

6. ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการเกษตร

1) ปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการเกษตร และความต้องการการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรพบว่า ปัญหาที่มีมากที่สุดคือ การลงทุนในการทำการเกษตร ส่วนปัญหาระดับปัญหามานกลางมี 11 ประเด็น คือ การขาดแคลนแหล่งน้ำทำการเกษตร ราคาผลผลิตการเกษตรตกต่ำ ความเสียหายของผลผลิตการเกษตรที่เกิดจากการระบาดของศัตรูพืช ที่ดินทำการเกษตรขาดความอุดมสมบูรณ์ การขาดความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชของเกษตรกร ระยะทางในการขนส่งผลผลิตการเกษตร การไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง พื้นที่ทำการเกษตรไม่เหมาะสม พันธุ์พืชที่ใช้ไม่เหมาะสม และปัญหาที่มีระดับปัญหาน้อยที่สุดคือ ตลาดจำหน่ายผลผลิตการเกษตร

2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการเกษตร และความต้องการการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร มีข้อเสนอแนะคือ ควรมีการควบคุมราคารับซื้อ ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยน้ำชีวภาพ เนื่องจากปุ๋ยเคมีมีราคาสูง ต้องการให้งานส่งเสริมการเกษตรเข้าถึงชุมชน ต้องการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือเรื่องแหล่งน้ำด้านการผลิตการเกษตร มีเมล็ดพันธุ์ที่แข็งแรง และทนต่อโรค ลดต้นทุนในการผลิต

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทางสังคมของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 48.89 ปี สถานภาพ ร้อยละ 84.1 สถานภาพสมรส จบระดับประถมศึกษามากกว่าระดับอื่นๆ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 คน จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.57 คน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 67 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส. ซึ่งสอดคล้องกับ วัชรินทร์ เหมวัตร (2556 : 1-7) ที่ศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการปลูกข้าวของเกษตรกรในตำบลหนองกระเบียน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือน 4 – 5 คน และเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ด้านประสบการณ์ในการทำการเกษตรเฉลี่ยอยู่ที่ 22.29 ปี แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรยึดอาชีพทำการเกษตรเป็นอาชีพหลักมาเป็นเวลานาน

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

2. การประกอบอาชีพ รายได้ และรายจ่ายภาคการเกษตรของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรในอำเภอพัฒนานคร จังหวัดสระแก้วร้อยละ 99.6 จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยมีพืชที่นิยมปลูกมากที่สุดคือ ข้าว รองลงมาปลูกมะม่วง ลำไย และเลี้ยงสัตว์ ตามลำดับ โดยนอกจากจะใช้พื้นที่ของตนเองในการทำการเกษตรแล้ว บางรายยังทำการเช่าพื้นที่ปลูกพืชเพื่อเพิ่มรายได้ โดยรายได้จากการเกษตรจากการทำนาเฉลี่ย 80,990 บาท/ปี รายจ่ายจากการทำนาเฉลี่ย 35,146 บาท/ปี รายได้จากการปลูกอ้อยเฉลี่ย 284,677 บาท/ปี รายจ่ายจากการปลูกอ้อยเฉลี่ย 173,796 บาท/ปี รายได้จากการปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ย 93,861 บาท/ปี รายจ่ายจากการปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ย 34,870 บาท/ปี รายได้จากการเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 98,700 บาท/ปี รายจ่ายจากการเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 43,928 บาท ถึงแม้ว่าส่วนต่างในการทำการเกษตรของพืชแต่ละชนิดได้กำไร แต่ก็ยังไม่คุ้มทุน เนื่องจากเกษตรกรก็มีรายจ่ายอื่นๆ ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 53,846 บาท/ปี เกษตรกรทำการเพาะปลูกพืชในจำนวนพื้นที่ที่มาก คูได้จากค่าเฉลี่ยพื้นที่ที่ทำการเกษตรคือ 37.82 ไร่ โดยระหว่างการทำเกษตรเพาะปลูกเกษตรกรได้กู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อมาจัดซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตร ปุ๋ย และยากำจัดศัตรูพืช เป็นต้น ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุที่ทำให้เกษตรกรมีสภาพการเงินที่ฝืดเคือง จึงได้มีการกู้ยืมเงินเชื่อเป็นต้น

3. วิธีการปฏิบัติทางการเกษตรที่เหมาะสมของเกษตรกร

การปฏิบัติทางการเกษตรที่เหมาะสมของเกษตรกรอำเภอพัฒนานคร จังหวัดสระแก้วพบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติทางการเกษตรที่เหมาะสมมากในประเด็น การเก็บเกี่ยวผลผลิตตามอายุเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม เนื่องจากเป็นผลผลิตที่มีการผ่านกระบวนการต่างๆ ก่อนจะเป็นผลิตภัณฑ์ ซึ่งหากการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่ไม่มีคุณภาพผลิตภัณฑ์นั้นอาจมีราคาต่ำลง และราคาผลผลิตในแต่ละปีมีราคาขึ้นลงตามสภาวะแวดล้อม หรือการกำหนดราคาของรัฐบาล เกษตรกรรายย่อยจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวผลผลิต ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ศราวุธ เหล่าอนุสรณ์ (2548) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตผักตามระบบการเกษตรที่เหมาะสมของเกษตรกรศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติซึ่งกลุ่มเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเกษตรที่เหมาะสม ผู้วิจัยคิดว่า หากมีส่งเสริมให้แก่เกษตรกรอำเภอพัฒนานคร ควรเน้นเรื่องการปฏิบัติตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรเมื่อใช้วัตถุอันตราย โดยให้ความรู้ถึงอันตรายของสารเคมีทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค ควรส่งเสริมให้เกษตรกรใช้สารชีวภัณฑ์แทนสารเคมี และสารชีวภัณฑ์ที่ได้จากธรรมชาติแทนสารเคมีสังเคราะห์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรเทพ ถิ่นจันทร์ฉาย (2551) ซึ่งในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง แต่ปัญหาที่พบว่ายังอยู่ในระดับมากคือ การใช้สารเคมีในการกำจัดโรคและแมลงราคาแพง ปุ๋ยเคมีราคาแพง จากการที่เกษตรกรมีการปฏิบัติทางการเกษตรที่เหมาะสมทุกประเด็น การส่งเสริมการเกษตรในอำเภอนี้ควรเน้นประเด็นอื่นแทน เช่น การแปรรูป การเพิ่มมูลค่าสินค้า และการตลาด เพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพเป็นอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดและสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร

4. ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีความสำคัญในการทำการเกษตรของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีความสำคัญในการทำการเกษตรของเกษตรกรคือ ประสิทธิภาพการทำการเกษตรด้านการปลูกพืชของครอบครัว การประกอบอาชีพทางการเกษตรของคนในชุมชน การลงทุนในการผลิตการเกษตร การบำรุงดูแลรักษาผลผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร โดยความสำคัญในการทำการเกษตรต้องมีการจัดการที่ดี การกำหนดเป้าหมาย มีแบบแผน ตั้งมั่นและตั้งใจ ต้องมีการคิดคำนวณ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

และที่สำคัญต้องคิดถูกทำถูก เพราะเป็นการเกษตรกรรมที่มีการหวังผลทางการค้า โดยส่วนใหญ่ปัญหาปริมาณผลผลิตที่ได้ไม่แน่นอน รวมทั้งคุณภาพของผลผลิตก็ไม่ได้มาตรฐาน จึงทำให้ผู้กักตุนและเกษตรกรไม่สามารถต่อราคาได้ ดังนั้นปัจจัยที่มีความสำคัญในการทำการเกษตรดังกล่าวนี้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญของเกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิลปพร ชื่นสุรรัตน์ (2556) พบว่าปัจจัยที่มีแรงจูงใจในการประกอบอาชีพการเกษตรคือปัจจัยด้านความรู้และประสบการณ์ ประกอบด้วย ด้านการผลิต ด้านการตลาด

5. ความต้องการวิธีการส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตรของเกษตรกร

การได้รับการส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตรของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม โดยการจัดทัศนศึกษาดูงาน การมีตัวอย่างแปลงสาธิต โดยการทดลอง ทดสอบ และให้คำอธิบายโดยละเอียด ต้องการให้มีจัดฝึกอบรมด้านวิชาการเกษตร เพื่อเป็นการเปิดทัศนคติและประสบการณ์ที่ดีแก่เกษตรกร ซึ่งนักส่งเสริมควรมีการส่งเสริม และติดตามผลการปฏิบัติงานของเกษตรกรต่อไป

ความต้องการการส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตรของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล คือให้เจ้าหน้าที่มาเยี่ยมที่บ้านและให้คำแนะนำ และวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มโดยการจัดฝึกอบรมสัมมนาวิชาการด้านเกษตร และเกษตรกรต้องการให้จัดกิจกรรมการส่งเสริม และพัฒนากิจการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตร เกื้อช่วย (2556) เรื่องความต้องการส่งเสริมอาชีพของเกษตรกรตำบลบางขุนทอง อำเภอดงรัก จังหวัดนครราชสีมา เกษตรกรต้องการความรู้ด้านการเกษตร และต้องการ ไปดูงานนอกสถานที่ และควรมีวิทยากรฝึกอบรม ให้ความรู้แก่เกษตรกร

6. ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการเกษตร

ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการเกษตร และความต้องการการส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตรของเกษตรกรพบว่า ปัญหาที่มีมากที่สุดคือ การลงทุนในการทำเกษตร เนื่องจากการลงทุนสูง สอดคล้องกับผลของการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ ด้านปัจจัยด้านสังคมและนโยบายของรัฐ ดังนั้นปัญหานี้ควรได้รับการแก้ไขโดยนักส่งเสริมเป็นตัวประสานงานให้ความรู้แก่เกษตรกรในการคิดคำนวณต้นทุน เพื่อหาตลาดรับรองผลผลิตทางการเกษตรเพื่อจะได้ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. รายได้จากการทำการเกษตรของเกษตรกรนั้นดูจากผลการวิจัยแล้วไม่ขาดทุนและค่อนข้างมีกำไร แต่รายได้ที่ได้มานั้นยังมีรายจ่ายในภาคการเกษตรด้านอื่นๆ ซึ่งเกษตรกรต้องมีการกู้ยืมสินเชื่อในระหว่างการทำเกษตร นักส่งเสริมควรจัดประชุมหรืออบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร เรื่องการออมเพื่อลดการพึ่งพิงจากรัฐ
2. นักส่งเสริมต้องพัฒนาการส่งเสริมด้านวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมทางการเกษตร โดยให้ความสำคัญและแนะนำวิธีการปฏิบัติทางการเกษตรในด้านที่เกษตรกรไม่เคยได้ปฏิบัติ หรือปฏิบัติเป็นบางครั้ง
3. นักส่งเสริมต้องสร้างความเชื่อมั่นให้แก่เกษตรกร โดยการติดตาม รายงานความก้าวหน้าเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่เกษตรกร ควรลงพื้นที่อยู่เสมอ มีการติดต่อประสานงาน รับฟังข้อเสนอแนะจากเกษตรกร คอยแก้ปัญหาและให้ความใกล้ชิดกับเกษตรกร

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาวิถีชีวิตเกษตรกรที่เป็นต้นแบบแห่งความสำเร็จเพื่อเป็นแนวทางให้เกษตรกรผู้สนใจเป็นแบบอย่าง
2. ศึกษาและส่งเสริมวิธีการปฏิบัติทางการเกษตรที่เหมาะสมของเกษตรกร ในพื้นที่อำเภออื่นๆ ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาและส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรในอนาคต
3. ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อความต้องการวิธีการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรในแต่ละด้านที่เกษตรกรต้องการ และพัฒนาวิธีการส่งเสริมให้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพต่อเกษตรกรมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- จิตร เกื้อช่วย. (2554). ความต้องการส่งเสริมอาชีพของเกษตรกรในตำบลบางขุนทอง อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- วัชรินทร์ เหมวัตร. (2556). ความคิดเห็นที่มีต่อการปลูกข้าวของเกษตรกร ในตำบลหนองกระเบียน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี. *Journal of Agricultural Extension and Communication*, 9(1), 1-7.
- ศิลปะพร ชื่นสุรัตน์. (2556) ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการประกอบอาชีพเกษตร. สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2558, จาก http://www.oae.go.th/ewtadmin/ewt/oae_baer/ewt_news.php?nid=2100&filename=index.
- ศราวุธ เหล่าอนุสรณ์. (2548). ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตผักตามระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยาสตรมหาบัณฑิตเกษตรศาสตร์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สำนักงานเกษตรอำเภอวัฒนานคร. (2558). ข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจ ปีการเพาะปลูก 2557/2558. (อัดสำเนา).
- สำนักงานเกษตรอำเภอวัฒนานคร. (2557). (อัดสำเนา).
- สำนักงานจังหวัดสระแก้ว. (2557). บรรยายสรุปจังหวัดสระแก้ว, (2-3).
- สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสระแก้ว. (2554). รายงานประจำปี (2-6).
- อมรเทพ ถิ่นจันทร์ฉาย. (2551). การประเมินความรู้และการปฏิบัติของเกษตรกรในการผลิตส้มที่มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ตำบลแม่นาวาง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.